

การเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของสภานายความตามแนว

พระพุทธศาสนา

Strengthening the good management of the Lawyers Council according to Buddhism

ธเนศน์ฐ์ สุคนธ์พันธ์ Thanesanat Sukonthaphan

สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์

The Lawyers Council under the Royal Patronage of His Majesty the King

วุฒิกัทร มุลศรี Wuttipat Moonsri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

samart.boon@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาใช้เพื่อการบริหารจัดการองค์กรมีมากมายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด เช่น หลักธรรมที่ว่าด้านคุณลักษณะของผู้บริหารองค์กร หลักธรรมที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วม หลักธรรมที่ว่าด้วยความเป็นกลาง หลักธรรมที่ว่าด้วยการทำงานร่วมกันอย่างปกติสุข หลักธรรมที่ว่าด้วยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร และหลักธรรมที่ว่าความเที่ยงตรงยึดมั่นในอุดมการณ์ของสภานายความ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น การเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของสภานายความตามแนวพระพุทธศาสนาจะใช้หลักธรรมาธิปไตยเป็นแกนกลางสำหรับการนำมาวิเคราะห์และสามารถเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีที่สามารถสร้างคุณค่าและความน่าเชื่อถือให้กับสภานายความเพื่อการทำหน้าที่ให้กับประชาชน เพราะหลักธรรมาธิปไตย หมายถึง การมีหลักยึดเป็นมาตรฐานการบริหารเพื่อคุณธรรมความดีทั้งปวง หลักการที่สามารถนำไปสู่กิจกรรมการดำเนินการการบริหารจัดการสภานายความได้อย่างมั่นคง รวมทั้งเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิดและความถูกได้อย่างครอบคลุมในกิจกรรมการบริหารองค์กรโดยที่ไม่ขัดหรือแย้งกับเสียงส่วนใหญ่และก่อให้เกิดความรักความสามัคคี

ความปรองดองกันในสภานายความ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการที่ดี, สภานายความ, ธรรมาธิปไตย.

ABSTRACT

There are many Buddhist principles that can be used for organization management that can be applied to the organization for maximum efficiency. The principle of participation the principle of impartiality Principles concerning working together happily, Principles concerning operational efficiency in an organization. and the principle that honesty adheres to the ideology of the Lawyers Council, for example, in order to achieve good governance according to the principles of good governance. Moralism is the core for analysis and can strengthen good governance that can create value and credibility for the Lawyers Council to perform its duties for the people. Because the principle of Dhammathipataya means having a principle to adhere to as an administrative standard for all good virtues. Principles that can lead to the activities of the management of the Lawyers Council steadily as well as being a criterion for judging guilt and right in a comprehensive manner in organizational management activities without contradicting or inconsistent with the majority and creating unity and love Harmony in the Lawyers Council

Keyword: Good management, the Lawyers Council, the Democratic Party.

บทนำ

การจัดการมีความหมายกว้างขวาง ซึ่งครอบคลุมถึงหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทาง ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายขององค์กรที่มีผลต่อกระบวนการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้ บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือ รวมทั้งเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพ แวดล้อมที่ บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่องค์กร ถูกออกแบบขึ้นพิจารณาในเรื่องสายงานความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ และการติดต่อสื่อสาร ภายในองค์กรนั้น ๆ มีส่วนสำคัญในการทำให้การจัดองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่ง จะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของ

องค์กรดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และให้มุมมองการจัดการไว้ว่า “เป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งผู้บริหารได้สร้างขึ้น รักษาไว้ และปรับปรุงองค์กร ทั้งหลายให้ประสบความสำเร็จ” การจัดการเป็นการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องของ 1) การบริหารนโยบาย (Policy) 2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) 3) การบริหารคุณธรรม (Morality) 4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) 5) การวางแผน (Planning) 6) การจัดองค์กร (Organizing) 7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) 8) การอำนวยการ (Directing) 9) การประสานงาน (Coordinating) 10) การรายงาน (Reporting) และ 11) การงบประมาณ (Budgeting) ทั้งหมด นี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แฟ้มส์-โพสดคอร์บ (PAMS-POSDCORB) เป็นแนวทางในการจัดการ (เกษม แก้วสนั่น และเพ็ญศรี ฉิรินัง, 2564 : 88)

แต่ถึงอย่างไรก็ตามการบริหารงานในองค์กรยังมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานขององค์กร เช่น การจัดองค์กร มีการจัดแบ่งทั้งในระดับกรม ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ แต่ไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารตลาดอย่างเป็นรูปธรรม ด้านการบริหารบุคคล ยังไม่มีกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะ ด้านการอำนวยการ มีการสั่งการแบบบนลงล่าง ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ งบประมาณ ได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน แต่ไม่เพียงพอ 8) ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ใช้ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อจำกัดซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริหารงาน คือ ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานโดยตรงตามบทบาทหน้าที่ที่ระบุในโครงสร้างองค์กร แต่เป็นไปในลักษณะการ มอบหมายงานเป็นครั้งคราวรายบุคคล ซึ่งอาจไม่ตรงกับ ความชำนาญหรือเชี่ยวชาญ ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณที่ใช้ ในกิจกรรม ส่วนการสนับสนุนการบริหารงานขององค์กร (จรินทร์ ชูเกตุ, 2563)

สภาพนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ ริเริ่มก่อตั้ง “สมาคมทนายความ” ขึ้นจนเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2500 เพื่อให้สถาบันอิสระทำหน้าที่เป็นตัวแทนของทนายความทั่วประเทศ ในการบัญญัติประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม ทั้งเอื้ออำนวยผลประโยชน์ ดูแลสวัสดิการแก่ทนายความด้วยกัน ดังนั้น วิชาชีพทนายความ...เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติเป็นส่วนสำคัญใน กระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นผู้ใช้กฎหมายที่อยู่เคียงข้างใกล้ชิดกับประชาชน และช่วยเหลือขจัดปัญหาให้แก่ประชาชนใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายไม่ว่าจะเป็นในด้านการว่าต่างแก้ต่าง การดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในศาล รวมไปถึงการให้ คำปรึกษา คำแนะนำด้าน

กฎหมายทั้งปวง หมายความจึงต้องเป็นผู้ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักคุณธรรม พร้อมกันนั้นจะต้อง มีความรับผิดชอบอย่างสูง และมีจรรยาบรรณที่อันดีงาม เพื่อนำไปสู่ ความเชื่อถือศรัทธา และไว้วางใจจากสังคมและแม่ทัพนายความจะมีใช้ข้าราชการก็มีส่วนอันเป็นหน้าที่ต้อง ปฏิบัติในราชการศาลยุติธรรม เช่นเดียวกันเพราะเป็นสิทธิของตัวความ ที่จะมีความหมายในการดำเนินคดีและเป็นกิจการผูกขาดของนักกฎหมายที่จะให้บริการนั้น นักกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ หมายความ จึงต้องถือเป็นเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียมได้รวมทั้งหมายความด้วย ถ้าไม่มีหมายความตัวความก็ไม่สามารถได้รับผลจากกิจการศาลยุติธรรมได้ครบถ้วนบริบูรณ์เท่าที่ควร (สภาหมายความในพระบรมราชูปถัมภ์, 2566 : 1-3) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม

หากดูตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้งสภาหมายความแล้วจะทำให้เกิดแรงจูงใจสองส่วน ได้แก่ การดูแลสมาชิกที่สามารถทำงานได้อย่างโปร่งใส และมีคุณธรรมเข้ามาผสมปนอยู่กับความสำนึกแห่งองค์กร และการดูแลสวัสดิภาพของประชาชนในทางกฎหมายที่ต้องช่วยเหลือให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด ทั้งตัวของหมายความ และประชาชนต้องได้รับประโยชน์จากการต่อตั้งองค์กรที่สามารถเป็นที่พึ่งพิงของประชาชนได้ในอนาคตเพื่อความชัดเจนและเป็นธรรมทางสังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตามการบริหารจัดการองค์กรที่ดีอาจจะต้องดูแลระบบการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดผ่านกลไกทางระเบียบและความสัมพันธ์ที่กระหว่างการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา แม้ว่าหมายบางคนจะทำผิดพลาดที่ส่งผลต่อองค์กรก็อาจจะต้องรีบแก้ไข และกำหนดนโยบายการบริหารจัดการองค์กรให้ดีที่สุดต่อไป ที่สำคัญสภาหมายความอาจจะต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการที่สามารถนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้มากขึ้น เช่น หลักธรรมมาอิปิโตย เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นดังความปรารถนาของประชาชน

การบริหารจัดการที่ดีของสภาหมายความในพระบรมราชูปถัมภ์

แม้สภาหมายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์จะมีฐานะเป็นองค์กรเอกชน แต่ขณะเดียวกันก็ได้รับมอบหมายอำนาจทางปกครองจากรัฐ เพื่อใช้ควบคุมมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพหมายความ การใช้อำนาจหน้าที่ของสภาหมายความฯ จึงจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม กล่าวคือ ต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้และจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายเฉพาะเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องและหลักกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งรัฐธรรมนูญด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน เช่น หลักความได้สัดส่วน (หลักความพอสมควรแก่เหตุ) หลักความเสมอภาค รวมถึงการตีความกฎหมายที่ถูกต้อง ไม่สำคัญผิดในข้อกฎหมาย และจะต้องอยู่บน

หลักความเป็นอิสระอันเป็นหลักประกันพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง โดยจะต้องไม่อยู่ภายใต้อาณัติการสั่งการหรือแทรกแซงจากผู้อื่น และต้องกระทำโดยสุจริต ปราศจากอคติ ทั้งปวง นอกจากนี้ยังต้องมีทำหน้าที่ในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของหลักนิติธรรมด้วย (สมัคร เขาวงกต, มปป.)

การบริหารจัดการองค์กรของสหายนายความ ที่ผ่านมายังเกิดปัญหาจากการปฏิบัติงานด้วยความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ความไม่ เท่าเทียมกัน การขาดความรู้สึกในการมีส่วนร่วม การขาดแคลนทางเลือก การกระจายข่าวสาร การกำหนดนาฏโศกในการส่งเสริม ในการที่จะบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็น การมุ่งเน้นในการที่จะพัฒนากฎหมาย มีเทคนิคการบริหารสหายนายความ เน้นการจัดการแบบมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตรวจสอบสิทธิ การเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติ ใหม่ การเพิ่มพัฒนาทักษะ การเรียนรู้กฎหมายที่บังคับใช้ใหม่ การฝึกอบรมให้สหายนายความ เป็น มีอาชีพด้วยความรู้ในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเท่าทัน ซึ่งควรมีแนวทางการบริหารจัดการสหายนายสู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพ โดยให้ความสำคัญกับสหายนายความ เป็นสำคัญ และการปรับใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพให้เหมาะสมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน (วสันต์ เกตุพันธ์, 2564 : 341)

สหายนายความในพระบรมราชูปถัมภ์มีกระบวนการจัดการ ทางการสื่อสารเพื่อควบคุมวิชาชีพสหายนายความที่เริ่มจากสภาพการณ์แวดล้อมของสหายนายความฯ ในแง่ยุทธศาสตร์การจัดการ เรื่องการควบคุมวิชาชีพสหายนายความ ซึ่งกำหนดจากเป้าหมายในการจัดตั้ง องค์การ และส่งผลต่อปัจจัยเข้าในการกำหนดหน้าที่ในการสื่อสารในการควบคุมวิชาชีพ ประกอบด้วย การควบคุมวิชาชีพด้านวิชาการและด้านจริยธรรมมรรยาทสหายนายความ นอกจากนั้นยังกำหนด หลักเกณฑ์และปัจจัยในการเลือกสื่อของสหายนายความฯ โดยงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดมี อิทธิพลต่อการกำหนดสื่อที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อควบคุมวิชาชีพและอยู่ภายใต้ระบบการจัดการฐานข้อมูลขององค์การ (ปัทรินทร์ นิระพล, 2559) แต่ถึงอย่างไรก็ตามในประชาชนโดยส่วนมากมักเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพสหายนายความ โดยเหมารวมว่าผู้ ที่จบปริญญาตรีทางนิติศาสตร์จะเป็นทนาย และว่าความอรรถคดีต่าง ๆ ได้ทันที แต่แท้ที่จริงแล้ว วิชาชีพสหายนายความ เป็นวิชาชีพเฉพาะที่มีความสำคัญ ซึ่งผู้ที่ประกอบวิชาชีพสหายนายความได้นั้น จะต้องมีการอบรมเป็นพิเศษและเป็นระยะเวลาพอสมควร โดยการอบรมสำหรับการประกอบวิชาชีพ นั้น จะเน้นการอบรมใน 2 ส่วน คือ ความรู้และความสามารถในการ

ปฏิบัติงานและคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ โดยการอบรมพิเศษสำหรับวิชาชีพทนายความนั้น จะเน้นที่การอบรมทางความคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อให้เกิดมาตรฐานการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีองค์การวิชาชีพเป็นผู้ควบคุมการทำงาน กล่าวคือ สภาทนายความแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยจะเป็นองค์การในการออกใบอนุญาตว่า ความและขึ้นทะเบียนทนายความทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ควบคุมและดูแลมาตรฐาน ทั้งด้านการ ปฏิบัติงานและด้านจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพด้วย (จිරินิติ หะวานนท์, 2542)

เพราะฉะนั้น สภาทนายความอาจต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการเสริมสร้างระบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความเท่าเทียมกันในสังคม ทนายอาสาคือ เป้าหมายที่จะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ เนื่องจากทนายอาสานั้นจะเป็นขั้นตอนก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล ทนายความที่ศาลจัดหาให้ประชาชนจะทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ทนายอาสาจะหมุนเวียน กันนั้งเพื่อให้คำปรึกษาที่สภาทนายความหรือที่ศาลตามวันและเวลาที่สภาทนายความกำหนด สภาทนายความจะให้ความช่วยเหลือบุคคลใด บุคคลนั้นต้องจะเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีกำลังเงินจะจ้างทนายความและเป็นผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยบุคคล ที่จะได้รับการปรึกษาจากทนายอาสาจะต้องครบตามหลักเกณฑ์ทั้งหมดภายใต้หลักพระราชบัญญัติทนายความ มาตรา 78 ที่กำหนดไว้ว่า ประชาชนผู้มีสิทธิได้ ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายต้องเป็นผู้ยากไร้และไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม มาตรา 79 การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ได้แก่ (1) การให้คำปรึกษา หรือแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย (2) การร่างนิติกรรมสัญญา (3) การจัดหาทนายความว่าต่างกัต่างโดยหลักจะไม่ว่าความให้แก่ผู้ที่มาขอรับคำปรึกษาได้ กล่าวคือ ทนายอาสาคือทนาย ความที่สภาทนายความมอบหมายจัดให้บริการปรึกษาทางกฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามศาลต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศ เพื่อบริการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ประชาชนหรือหากผู้ใช้บริการต้องการปรึกษาคดีต่าง ๆ ต้องวางกฎและกติการอย่างชัดเจน เพราะการช่วยเหลือประชาชนก็เป็นงานอย่างหนึ่งของสภาทนายความ อีกอย่างหนึ่งก็เป็นงานของทนายความที่จะต้องหาเลี้ยงชีพ จึงต้องมีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดและแน่นอนในการที่จะช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมาย (อรสิริ อมรสุคนธ์ และชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี, 2562 : 214)

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์กรของสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นไปเพื่อความดีงามทรงไว้ซึ่งหลักการปกครองของประเทศ ทั้งนี้ก็ได้ละเลยในการดูแลสวัสดิภาพของบุคลากร

ทั้งในฐานะผู้บริหาร คณะกรรมการ และสมาชิกให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมเกียรติ เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานเพื่อประชาชน อีกทั้งการใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากต่ออาชีพทนายความ ย่อมต้องมีความชัดเจน เป็นธรรมมากที่สุด อีกทั้งการดูแล และเกื้อกูลประชาชนในทางกฎหมายโดยเฉพาะประชาชนที่ด้อยโอกาสในการเข้าถึงสิทธิทางกฎหมายบ้านเมืองย่อมต้องได้รับการดูแลเป็นกรณีพิเศษเพื่อความเท่าเทียมแห่งการดำรงชีวิตในฐานะประชาชนคนหนึ่งย่อมต้องได้รับความยุติธรรม และเสมอภาพกับผู้อื่น ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรที่ดีหากสามารถดำเนินรอยแห่งคุณความดีจะช่วยให้สภาพทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์จะอยู่ในฐานะองค์กรที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคมไทยตลอดไป

การเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของสภาพทนายความตามแนวพระพุทธศาสนา

ธรรมาธิปไตยเป็น หลักธรรมคำสอนประการหนึ่งในอริยสัจ 3 ประการของพระพุทธศาสนา ที่ให้ความสำคัญแก่ธรรม เป็นใหญ่เพราะธรรมเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลทำความดี ส่วนธรรมาธิปไตยที่มียุทธศาสตร์ทางการเมืองการ ปกครองนั้น ก็เป็นเพียงคุณสมบัติหรือจริยธรรมประการหนึ่งที่สำคัญในหลายประการของ ผู้ปกครองที่ดีจะมีทัศนะของนักวิชาการที่มีต่อธรรมาธิปไตยมี 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มที่มีทัศนะ ว่าธรรมาธิปไตยเป็นระบอบการปกครอง กลุ่มที่มีทัศนะว่าธรรมาธิปไตยเป็นหลักการ และกลุ่มที่มี ทัศนะว่าธรรมาธิปไตยเป็นทั้งระบอบการปกครองและหลักการ จากหลักฐานในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและกรอบแนวคิดทางรัฐศาสตร์ทำให้ทราบว่า ธรรมาธิปไตยมีความเป็นหลักการมากกว่าเป็นระบอบการปกครอง และหลักธรรมาธิปไตยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยได้ 4 แนวทาง ได้แก่ ธรรมาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการควบคุม ตนเอง ธรรมาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ธรรมาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการ ตรวจสอบภายใน และธรรมาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบภายนอก (นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง, 2555)

ธรรมาธิปไตยเป็นแนวทางพระพุทธศาสนาจะเห็นได้จากการปกครองสังคมสงฆ์ในสมัยพุทธกาล หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และออกประกาศศาสนา และมีผู้ศรัทธาออกบวชตามเกิดเป็นสังคมสงฆ์ขึ้นมีการปกครองสังคมสงฆ์นั้นพระพุทธเจ้าได้ใช้ธรรมะในการปกครอง คือภิกษุทั้งหลายเคารพธรรมและรักษาธรรม จนเวลาผ่านไปพระสารีบุตรเกิดความวิตกว่าศาสนาของพระพุทธเจ้าจะไม่ดำรงอยู่ได้นานจึงเข้าเฝ้าและทูลถามว่าทำอย่างไรศาสนาของพระพุทธองค์จะดำรงอยู่ได้นาน พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสว่าเหตุปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ศาสนาดำรงอยู่ได้นานนั้น พระศาสดาต้องบัญญัติพระวินัย พระสารีบุตรจึงทูลขอให้พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัย ซึ่งตอนนั้น

พระพุทธเจ้าทรงตรัสบอกพระสารีบุตรว่ายังไม่ถึงเวลา เพราะตอนนี้สงฆ์ยังมีธรรมอยู่ และอธรรมสิ่งที่ไม่ดียังไม่เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์ เพราะสงฆ์ในขณะนั้นมีแต่พระอริยบุคคลตั้งแต่ชั้นโสดาบันขึ้นไป ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงยกธรรมให้เป็นใหญ่ในการสังคมสงฆ์ จนถึงพรรษาที่ 20 เกิดเรื่องไม่ดีขึ้นในสังคมสงฆ์ คือ มิกกษุชื้อสุทินได้เสพเมถุนกับภรรยาเกลา ซึ่งถือว่าเป็นการทำลายธรรมอันดีงาม ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของภิกษุ ธรรมที่ทำให้บุคคลทั่วไปกลายเป็นภิกษุ จึงเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติพระวินัย คือ ปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายธรรมมากไปกว่านี้ และเพื่อให้สังคมสงฆ์อยู่กันอย่างสงบสุขด้วยธรรมตลอดไป จะเห็นได้จากวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่ทรงบัญญัติ 5 อย่าง (พระครูปลัด ทองใบ สุภาโส, 2565 : 318) คือ

- 1) ประโยชน์แก่สังคมสงฆ์
- 2) ประโยชน์แก่ตัวภิกษุ
- 3) ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์ หรือชีวิต ทั้งกายและใจ
- 4) ประโยชน์แก่ประชาชน
- 5) ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา

เพราะฉะนั้น ผู้บริหารองค์กรจะต้องยึดหลักธรรมมาธิปไตย คือ ถือความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผล หลักการ กฎกติกาที่ชอบธรรมเป็นบรรทัดฐาน เคารพธรรม เชิดชูธรรม นิยมธรรม ตั้งตนอยู่ในธรรม ประพฤติธรรมด้วยตนเอง 2 ประการ (พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก), 2560 :78) ดังนี้

หลักการครองคน เมื่อผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำในตนด้วยคุณธรรม อย่างสมบูรณ์แล้ว ทรงมอบหลักการในการบริหารคนที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนเอง คือ 1. หลักธรรมิการักษา คือ จัดอำนวยการรักษา คุ่มครองอันชอบธรรมแก่พนักงานทุกคน ที่อยู่ในบริษัทให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมเดียวกัน 2. ธรรมการนิเสธนา ห้ามกัน มิให้มีการอันอธรรมเกิดขึ้นในบริษัท คือการจัดการป้องกัน แก้ไข มิให้มีการกระทำความผิดความชั่วร้ายเดือดร้อนเกิดขึ้น และ 3. ธนานุประทาน ปันทรัพย์เฉลี่ยผลกำไรที่เกิดขึ้นในองค์กรแก่พนักงานทุกคนอย่างชอบธรรม เพื่อเป็นการจูงใจด้วยการจัดการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของพนักงาน

หลักการครองงาน ในการดำเนินมีการสอบถามปรึกษาปัญหาที่ปรึกษา หรือผู้ที่มีประสบการณ์ เพื่อให้ รู้ชัดการอันดีชั่ว ควรประกอบหรือไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือไม่ แล้วประพฤติปฏิบัติให้ เป็นไปโดยถูกต้อง เพราะหากไม่ยึดหลักดังกล่าวแล้วดำเนินการตัดสินใจตาม

แนวทางของตน เพียงอย่างเดียวอาจเกิดการผิดพลาดดังที่พระพุทธรองค์ทรงยกความผิดพลาดในการบริหารบ้าน เมืองของพระเจ้าจักรพรรดิองค์ที่ 7 ที่ไม่ทรงแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนทำอกุศล กรรมบท 10 และก็เกิดความล่มสลายของสังคมในที่สุด

หากดูตามเจตนารมณ์ของการกำหนดหลักธรรมาธิปไตยซึ่งเป็นสิ่งที่ป้องกันการแย่งชิงอำนาจ และผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์กรนับได้ว่าเป็นการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่ในหลักการที่ดีโดยมองผ่านประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทั้งองค์กร บุคคล ความโปร่งใสแห่งพฤติกรรม ประชาชน และประเทศชาติต้องมาก่อนกลุ่มอำนาจเดิมที่ถูกจัดสรรประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์สามารถนำหลักธรรมาธิปไตยไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการองค์กรที่ดีดังนี้

1) กำหนดหลักการปฏิบัติงานทั้งที่ห้ามกระทำและต้องปฏิบัติตามหลักการเกณฑ์และบรรทัดฐานขององค์กรร่วมกันเพื่อป้องกันความเสียหายแห่งองค์กรซึ่งไม่ว่าใครกระทำหรือไม่กระทำที่สิ่งที่ย้าย่อมมีความผิดตามจรรยาบรรณขององค์กรทั้งสิ้นไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้บริหาร คณะกรรมการ หรือสมาชิกก็ตามย่อมมีความผิดไม่มีข้อยกเว้นแต่ประการใด

2) การบริหารจัดการองค์กรเพื่อประโยชน์ต่อตัวบุคคลทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการ และสมาชิกย่อมได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งสวัสดิการ สวัสดิภาพ และคุณค่าของอาชีพทนายความอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรม

3) การบริหารจัดการองค์กรเพื่อประโยชน์ต่อการใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อการสร้างคุณความดีต่อตนเอง ต่อองค์กร และต่อประชาชนได้อย่างอิสระ เสรีภาพ และประกาศความบริสุทธิ์ใจการทำงานอย่างโปร่งใส สามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการ และการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารองค์กรได้อย่างเท่าเทียม สามารถได้รับเกียรติแห่งการสมาชิกขององค์กรเพื่อป้องกันความการกล่าวหาอย่างไรร่องแห่งหลักฐานใด ๆ

4) การบริหารจัดการองค์กรเพื่อประโยชน์ของประชาชนอันเป็นหัวใจหลักของการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาไม่เลือกข้างผู้กระทำความผิดที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์แล้ว แต่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างกระตือรือร้นในกรณีประชาชนที่ด้อยโอกาสไม่ควรยิ่งเฉยต่อพฤติกรรมใด ๆ ว่าไม่เกี่ยวข้อง หากเปิดโอกาสแก่สมาชิกให้สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์แห่งงบประมาณใด ๆ ซึ่งควรจะเป็นบทบาทที่สำคัญในการช่วยเหลือประชาชนที่ยังเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ

5) การบริหารจัดการองค์กรเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นสำคัญในฐานะองค์กรที่

เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ควรได้รับการปกป้องและการตีกฎหมายสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง อันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ประเทศชาติ และความสงบสุขของประชาชน โดยการแสดงทัศนะได้อย่างอิสระชนทั่วไปผ่านสามัญสำนึกรักผิชอบชาติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความเรื่อง การเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของสภานายความตามแนวพระพุทธศาสนา มองถึงองค์กรที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีของสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ที่พยายามใช้ความสุจริตชนมากที่สุดเพื่อปกป้องหลักการทางประชาธิปไตยในการปกครองประเทศและการใช้อำนาจทางกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายให้มากที่สุด นอกจากนี้ยังกำหนดนโยบายเพื่อปกป้องสมาชิกที่ปฏิบัติงานให้เกิดแรงจูงใจต่อการทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างอิสระภาพตามขอบเขตที่กำหนด รวมทั้งการดูแลสวัสดิภาพต่าง ๆ ของสมาชิกให้ดีที่สุด ทั้งนี้การบริหารจัดการองค์กรแม้ว่าจะมีผลประโยชน์แอบอิงน้อยแต่ด้วยอุดมการณ์ที่สามารถปกป้องธรรมแห่งความยุติธรรมให้เกิดในสังคมอาจจะต้องปรับใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น ได้แก่ หลักธรรมาธิปไตย เป็นหลักธรรมทรงชัยแห่งคุณค่าความดีงามอย่างเป็นธรรมมากที่สุด โดยไม่ได้มองถึงตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ให้ความสำคัญไปที่หลักการปกครองหรือหลักการใช้อำนาจทางธรรมมากกว่า จะส่งผลประโยชน์ให้เกิดทั้งตัวสมาชิก ตัวขององค์กร ความโปร่งใสแห่งการทำงาน ตัวของประชาชนที่ด้อยโอกาสหรือไม่สามารถเข้าถึงกฎหมายได้ และประเทศชาติ

References

- เกษม แก้วสนั่น และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2564). การจัดการองค์กรไปสู่ความสำเร็จ. *วารสารพุทธสังคม วิทยาลัยปริทรรศน์*. 6 (4), (ตุลาคม – ธันวาคม) : 88-108.
- นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง. (2555). ธรรมาธิปไตยในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย. *พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดทองใบ สุภาโส. (2565). พระวินัยปิฎกแนวคิดการปกครองแบบธรรมาธิปไตยของพุทธศาสนา. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*. 6 (1), (มกราคม-มิถุนายน) : 310-318.

- พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก). (2560). จักกวัตตติสูตร: วิเคราะห์เชิงแนวคิดเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 8 (2), 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) :66-80
- จิรนนท์ ชูเกตุ. (2563). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรภาครัฐในการสนับสนุนตลาดประชารัฐคนไทยยิ้มได้แห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม. *หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2542). *หลักวิชาชีพรากุญหมาย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคาแหง,
- วสันต์ เกตุพันธ์. (2564). เทคนิคการบริหารสภานายความสู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพ. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศรน์*. 8 (7), (เดือนกรกฎาคม) : 341-356.
- สมัคร เชาวภานันท์. (มปป.). *หลักนิติธรรมกับการใช้อำนาจหน้าที่ของสภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์. (2566). *ประวัติความเป็นมา การก่อตั้ง “สภานายความ”*. สำนักงานสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อรสิริ อมรสุนค์ และชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี. (2562). *แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายอาสา*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช